

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра гігієни та екології №1

2022-2023 навчальний рік

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«Детермінанти здоров'я населення та заходи профілактики»

Нормативний освітній компонент

Форма здобуття освіти заочна
(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 229 «Громадське здоров'я»
(шифр і назва спеціальності)

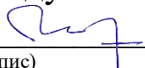
Освітньо-професійна програма «Громадське здоров'я»

Другого (магістерського) рівня вищої освіти

Курс 1-й

Силабус навчальної дисципліни
розглянуто на засіданні кафедри
гігієни та екології №1

Протокол від
28 червня 2022 року №13

Завідувач кафедри

(підпис) **Коробчанський В.О.**
(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією ХНМУ
з проблем громадського здоров'я

Протокол від
30 червня 2022 року №10

Голова

(підпис) **Огнєв В.А.**
(прізвище та ініціали)

Інформація про викладачів

Розробники силабусу:

д.м.н., проф. Коробчанський В.О.,

д.м.н., проф. Щербань М.Г.,

к.м.н., доц. Григорян О.В.,

к.м.н., доц. Олійник Ю.О.

Дані про викладачів, що викладають дисципліну

Коробчанський Володимир Олексійович, професор, доктор медичних наук

Професійні інтереси: Гігієна та екологія, Психогігієна, Медицина граничних станів.

Контактний телефон (057) 705-15-74

Корпоративна пошта викладача kaf.4med.hihieny2@kntmu.edu.ua

Консультації понеділок 15.30-17.00

Локація НДІ гігієни праці та професійних захворювань, приміщення кафедри гігієни та екології №1

Щербань Микола Гаврилович, професор, доктор медичних наук

Професійні інтереси: Гігієна та екологія, Гігієна води

Контактний телефон (057) 705-15-74

Корпоративна пошта викладача kaf.4med.hihieny2@kntmu.edu.ua

Консультації Згідно з розкладом за попередньою домовленістю

Локація НДІ гігієни праці та професійних захворювань, приміщення кафедри гігієни та екології №1

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Детермінанти здоров'я населення та заходи профілактики» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Громадське здоров'я» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 “Охорона здоров'я”, спеціальності 229 “Громадське здоров'я”

Опис дисципліни: основою вивчення навчального предмету «Детермінанти здоров'я населення та заходи профілактики» є сучасні принципи доказової медицини щодо гігієнічних детермінантів громадського здоров'я населення у контексті уміння визначати безпосередні зв'язки з можливим шкідливим впливом наслідків урбанізації; порушенням умов проживання населення внаслідок недотримання нормативних вимог до планування та забудови населених місць та комунальних вимог; прогнозування можливості виникнення інфекційних та неінфекційних захворювань серед населення за рівнями наявності можливих порушень гігієнічних вимог, а також умінь створювати та реалізовувати спільно з відповідними службами перспективні плани та програми цілеспрямованих фахових профілактичних заходів на первинному, вторинному та третинному рівнях в межах власної компетенції як фахівця.

Під час вивчення **предмету** будуть розглянуті питання теоретичних основ аналізу та оцінки показників здоров'я населення, засвоєння закономірностей формування та методики оцінки показників здоров'я населення, у т.ч. впливу на нього медико-соціальних, економічних, екологічних чинників, умов і способу життя (серед яких пріоритетними для фахівця цього профілю є несприятливий вплив на здоров'я населення наслідків урбанізації, порушення гігієнічних вимог та нормативів при плануванні та забудові населених місць, комунальних вимог та умов проживання, які безпосередньо пов'язані з можливістю виникнення інфекційних та неінфекційних захворювань серед населення).

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення дисципліни тісно пов'язане з такими напрямками, як біологія, хімія, гігієна та екологія, психогігієна, нутриціологія, епідеміологія.

Пререквізити. Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння базових дисциплін з безпеки життєдіяльності.

Постреквізити. Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні фахових дисциплін.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Детермінанти здоров'я населення та заходи профілактики» є вивчення теоретичних основ та практичної складової профілактичної медицини, зокрема теоретичних та практичних основ гігієни та екології, як науки та практичного предмету, у світогляді загальної цілісності та єдності з науковими основами дисципліни громадське здоров'я для формування у магістрів системи теоретичних знань, практичних вмінь та навичок з використання комплексу інструментів, процедур, методів, методик та заходів, що

реалізуються державними та недержавними інституціями для зміцнення здоров'я населення, попередження захворювань, збільшення тривалості активного та працездатного віку та заохочення до здорового способу життя населення.

У процесі оволодіння знаннями та практичними заходами з предмету магістри засвоюють методологію та методи охорони здоров'я населення шляхом об'єднання зусиль усього суспільства на боротьбу з шкідливими наслідками урбанізації, порушень гігієнічних нормативів та вимог у процесі плануванні та забудови населених місць, комунальних вимог до умов проживання людини та ін. з метою профілактики комунальних, інфекційних та неінфекційних хвороб серед населення.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Детермінанти здоров'я населення та заходи профілактики» є вдосконалення знань про дослідження, аналіз та оцінку показників здоров'я населення, організацію, ресурсне забезпечення та діяльність системи охорони здоров'я, розробка з позицій доказової медицини рекомендацій з попередження і усунення шкідливого впливу чинників на здоров'я та та удосконалення організації медичної допомоги населенню і системи громадського здоров'я.

Ознайомлення магістрів з основними соціальними, економічними, екологічними та поведінковими детермінантами здоров'я; організацією міжсекторальних стратегій впливу громадського здоров'я на основні детермінанти здоров'я.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна.

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами компетентностей:

інтегральні:

здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері громадського здоров'я або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень, застосування наукових теорій та аналітичних методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
- здатність працювати в міжнародному контексті;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здатність розробляти та управляти проектами;
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

– здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

– здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

спеціальні (фахові, предметні):

– здатність розробляти і пропонувати науково обґрунтовані варіанти стратегій, політик та заходів, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я населення, а також оцінювати їх ефективність;

– здатність організовувати заходи з нагляду за станом здоров'я населення з використанням міжсекторального підходу;

– здатність аналізувати вплив різних детермінант на здоров'я населення та обґрунтовувати відповідні заходи з їх попередження;

– здатність оцінювати ризики та обґрунтовувати доцільні дії у відповідь на надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я;

– здатність розробляти проекти надання послуг громадського здоров'я та профілактики (первинної, вторинної та третинної) захворювань, промоції здоров'я, та забезпечувати їх реалізацію;

– здатність розробляти заходи з адвокації, комунікації та соціальної мобілізації у сфері громадського здоров'я;

– здатність використовувати етичні принципи та норми права при плануванні досліджень, збиранні інформації та її використанні;

– здатність застосовувати різні методики, стратегії та моделі викладання громадського здоров'я;

– здатність здійснювати наставництво та сприяти безперервному професійному розвитку фахівців з громадського здоров'я.

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних програмних результатів навчання:

ПРН 1 – Здобуття особою загальних та спеціальних фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок, компетентностей, необхідних для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з її діяльністю в сфері охорони здоров'я на відповідній посаді.

ПРН 2 – Знання у сфері громадського здоров'я та організації системи охорони здоров'я, розробки і впровадження належних заходів забезпечення здоров'я населення.

ПРН 4 – Визначати пріоритети та оцінювати потреби сфери громадського здоров'я, пропонувати науково обґрунтовані заходи та розробляти відповідні висновки та стратегії, які спрямовані на покращення галузі охорони здоров'я.

ПРН 6 – Формулювати висновки, розробляти прогнози та проводити аналіз впливу детермінант на здоров'я населення (соціальні, економічні, індивідуальні, навколишнього середовища), визначати потреби різних груп населення щодо здоров'я, базуючись на інформації, отриманій із систем епідеміологічного нагляду.

ПРН 11 – Розробляти заходи з профілактики (первинної, вторинної та третинної) захворювань та сприяти їх реалізації на практиці.

ПРН 12 – Розробляти та впроваджувати стратегії, політики та окремі заходи у сфері промоції здоров'я, здійснювати ефективну комунікацію у сфері громадського здоров'я з використанням різних каналів та технік комунікації.

ПРН 18 – Визначати та аргументувати перспективні напрями власної наукової роботи.

ПРН 19 – Презентувати результати власних досліджень у формі доповідей, презентацій та наукових публікацій державною та англійською мовами.

ПРН 20 – здатність розширювати розуміння засад сфери громадського здоров'я у закладах освіти різного рівня та реалізовувати заходи, спрямовані на розвиток кадрового потенціалу.

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **соціальний навичок (Soft skills)** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Навички міжособистісної взаємодії.

Здатність працювати в команді.

Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Здатність планувати та управляти часом.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я» (шифр і назва)	Нормативна
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: 229 «Громадське здоров'я» (шифр і назва)	Рік підготовки:
		1-й
		Семестр
Годин для заочної форми навчання: аудиторних – 14 самостійної роботи здобувача – 106	Освітній ступінь: другий (магістерський) ОПП: «Громадське здоров'я»	1-й
		Лекції
		4 год.
		Практичні, семінарські
		10 год.
		Самостійна робота
		106 год.
		Індивідуальні завдання:
год.		
Вид контролю:		
диф. залік		

2.1. Опис дисципліни.

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	«Детермінанти здоров'я населення за визначенням факторів ризику, що негативно впливають на здоров'я»;	2	Онлайн-лекція в синхронному форматі
2	«Засоби реалізації профілактичних заходів з подолання ризиків погіршення стану здоров'я населення».	2	Онлайн-лекція в синхронному форматі
	Всього годин	4	

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Вступне заняття. Здоров'я як інтегральний критерій оцінки стану навколишнього середовища у світогляді єдності дисциплін громадське здоров'я та гігієна та екологія. Вивчення впливу комплексу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення.	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, імітаційна гра, кейс-метод	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
2	Методика комплексної оцінки стану навколишнього середовища як інтегрального показника здоров'я населення	2	-«-	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
3	Соціально значущі захворювання, стосовно детермінант здоров'я комунального характеру.	2	-«-	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
4	Здоров'я та життєдіяльність особистості.	2	-«-	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
5	Підсумкове заняття. Диференційований залік	2		
	Всього годин	10		

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1, 2	Роль і вплив гігієни та детермінант здоров'я, а також здорового способу життя в аспекті для вибору здоров'язберігаючої стратегії.	10		творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати
3	Попередження негативного впливу зовнішніх та внутрішніх детермінант на	5		творчі завдання;

	збереження здоров'я.			індивідуальні завдання; реферати
4	Особистісні та ситуативні детермінанти здоров'я.	5		творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати
5	Конструктивна конфліктність як показник психологічного здоров'я особистості.	5		творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати
6	Профілактика здоров'я особистості в умовах пандемії та війни.	5		творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати
7	Саморегуляція особистості як чинник її психологічного благополуччя.	5		творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати
8	Психологічні детермінанти професійного здоров'я.	5		творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати
9, 10	Поведінкові детермінанти здоров'я.	10		творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати
	Підготовка до самостійної роботи - опрацювання практичних навичок	56		
	Всього годин	106		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»

Після завершення вивчення дисципліни відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють магістру відповідну оцінку за шкалами (див. таблицю) у залікову книжку та заповнюють відомості успішності магістрів з дисципліни за формою:

**Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу
(для дисциплін, що завершуються заліком)**

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ЄCTS

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄCTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Диференційований залік проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті з дисципліни. Допуск до ДЗ визначається у балах ПНД, а саме: min

– 70, max – 120 балів. Безпосередньо ДЗ оцінюється від – 50 до – 80 балів. Оцінка з дисципліни є сума балів за ПНД та ДЗ у балах від min – 120 до max – 200 і відповідає національній шкалі та шкалі ECTS.

Диференційований залік з дисципліни або її частини – це процес, протягом якого перевіряються отримані за курс (семестр): рівень теоретичних знань; - розвиток творчого мислення; навички самостійної роботи; компетенції – вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань.

3.2. Питання до диференційного заліку:

1. Здоров'я населення як інтегральний показник стану навколишнього середовища. Показники здоров'я, що його характеризують.
2. Поняття та критерії здоров'я (загальнопатологічне, індивідуально-теоретичне, індивідуально практичне здоров'я населення);
3. Загальна схема визначення та оцінки взаємозв'язків чинників навколишнього середовища та здоров'я населення.
4. Методика якісного (концептуального) аналізу рівня здоров'я населення та її використання у практичній діяльності лікаря.
5. Методика кількісного аналізу рівня здоров'я населення.
6. Загальна схема вивчення та оцінки взаємозв'язків чинників навколишнього середовища та здоров'я населення.
7. Методологічні та методичні основи вивчення факторів навколишнього середовища та їх впливу на стан здоров'я населення.
8. Методика якісного (концептуального) аналізу стану навколишнього середовища та «нормованого» прогнозування рівня здоров'я за станом забруднення атмосферного повітря, ґрунту, води, шумової ситуації.
9. Розкрийте суть поняття про епідеміологічний метод вивчення стану здоров'я населення та наведіть основні способи його реалізації.
10. Розкрийте суть епідеміологічного експерименту у проблемі охорони здоров'я населення.
11. Наведіть існуючі методи виявлення впливу факторів навколишнього середовища на стан здоров'я населення.
12. Наведіть існуючі офіційні джерела інформації про стан здоров'я населення.
13. Які існують критерії розподілу населення за групами здоров'я?
14. Що таке «популяційна норма» розподілу населення за групами здоров'я?
15. Які існують методи отримання та можливості оцінки показників, що характеризують стан здоров'я населення?
16. У чому полягає принцип використання орієнтовної шкали оцінки якості здоров'я населення у залежності від стану атмосферного повітря?
17. У чому полягає принцип використання оціночної шкали можливого впливу водних об'єктів різного ступеня забруднення на стан здоров'я населення?

3.4. Індивідуальні завдання (затверджений на засіданні кафедри перелік з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні)

3.6. Правила оскарження оцінки

Апеляція магістра щодо оцінки (кількості балів), отриманої на диференційованому заліку у ХНМУ, повинна подаватись особисто не пізніше наступного робочого дня після оголошення оцінки. Апеляція розглядається не пізніше наступного дня після її подання у присутності магістра.

Додаткове опитування магістра при розгляді апеляцій не допускається. Порядок подання і розгляду апеляції повинен бути оприлюднений та доведений до відома магістра не пізніше ніж 7 днів до початку іспитів.

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Вимоги дисципліни. Очікується, що магістри відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри)

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у магістрів виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надає на першому практичному занятті.

Під час лекційного заняття ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально. Активна участь під час обговорення в аудиторії, магістри мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від магістрів очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Відвідування занять та поведінка. Магістрам важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Використання електронних гаджетів. Використання електронних гаджетів є основним і потужним інформаційним джерелом до вивчення курсу, адаптивним до сучасних вимог і сприяє входженню в сучасний європейський освітній простір. Гаджети забезпечують постійний зворотній зв'язок: «викладач- магістр», «магістр-магістр», «магістр-група магістрів».

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Організація інклюзивного навчання в закладах вищої освіти здійснюється згідно з наказом ХНМУ № 203 від 22.06.2018 «Про затвердження порядку супроводу (надання допомоги) осіб з обмеженими фізичними можливостями, громадян похилого віку, інших маломобільних груп населення під час перебування на території (в приміщеннях) ХНМУ.

Рекомендації щодо успішного складання дисципліни. Активність здобувачів вищої освіти під час практичного заняття, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи згідно з навчальним планом.

Заохочення та стягнення. Додаткові бали за участь в наукових конференціях, проведення наукових досліджень, публікації статей та тез, виконання додаткових завдань тощо.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Науково-педагогічні працівники кафедри дотримуються етичних принципів академічної доброчинності, а саме посилаються на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримуються норм законодавства про авторське право; надають достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Викладачі кафедри гігієни та екології №1 не порушують академічну доброчинність (не займаються академічним плагіатом, фабрикацією, обманом, хабарництвом).

Кафедра гігієни та екології № 1 підтримує **нульову толерантність** до плагіату. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я.
2. Кочмар О., Литвинова О. Здоров'язберігаюча стратегія: ключові детермінанти здоров'я. – Збірник наукових праць. – 2018.
3. Шафранський В.В., Дудник С.В. Стратегія досягнення збереження та благополуччя населення країни в умовах сучасних викликів в українському суспільстві. – Україна. Здоров'я нації. – 2018. – Вип.3
4. Грижубовський Я.Л. Глобальні та структурні детермінанти впливу на здоров'я населення. – Україна. Здоров'я нації. – 2018. – Вип.4 (53)
5. Шушмаров Д.Г. Детермінанти здоров'я населення крізь призму теорії життєвого курсу. – Український журнал прикладної економіки. – 2016. – Том 4, №4.
6. Шушмаров Д.Г. Детермінанти здоров'я населення: суть та особливості систематизації. – Демографія та соціальна економіка. 2015 - №2 (24).

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. **Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE**
<http://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=43>
2. <http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=3185>
3. <http://www.osvita.org.ua> – Освітній портал.
4. <http://nbuv.gov.ua> – сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.
5. <http://korolenko.kharkov.com> – сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В.Г. Короленка.
6. <http://www.education.gov.ua> – офіційний сайт МОН України.